

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
ВЕРЕМІЯ Артема Олеговича

«Фізична терапія після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостьового м'яза» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
22 Охорона здоров'я за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на кафедрі терапії та реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України 19 червня 2026 року ВЕРЕМІЄМ Артемом Олеговичем було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації на тему: «Фізична терапія після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостьового м'яза» та її обговорення (науковий керівник – ЛАЗАРЄВА Олена Борисівна, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри терапії та реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри терапії та реабілітації було прийнято рішення надати здобувачу ВЕРЕМІЮ Артему Олеговичу позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Пошкодження ротаторної манжети плеча є однією з поширених причин болю, обмеження рухів і зниження функціональних можливостей верхньої кінцівки. Особливе місце серед таких ушкоджень займають пошкодження сухожилка надостьового м'яза, оскільки саме цей анатомічний елемент відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності плечового суглоба, відведенні плеча та виконанні значної кількості побутових, професійних і спортивних рухів.

Порушення цілісності сухожилка надостьового м'яза супроводжується больовим синдромом, зниженням амплітуди рухів, погіршенням м'язової сили, обмеженням активності та участі пацієнтів у повсякденному житті. У випадках, коли консервативне лікування не забезпечує належного відновлення функції плечового суглоба, застосовують хірургічне лікування, після якого вирішального значення набуває якісно організована фізична терапія.

Незважаючи на широке використання засобів фізичної терапії у

післяопераційному відновленні пацієнтів із пошкодженнями ротаторної манжети плеча, питання оптимальної побудови, послідовності та прогресування реабілітаційного втручання після хірургічного лікування сухожилка надостьового м'яза залишаються недостатньо уніфікованими. Відсутність єдиного підходу до організації фізичної терапії, зокрема щодо термінів переходу між етапами відновлення, добору терапевтичних вправ, контролю больового синдрому, відновлення амплітуди рухів, м'язової сили та функціональної активності, зумовлює потребу в науковому обґрунтуванні прогресивної програми фізичної терапії. Таким чином, наукове обґрунтування, розроблення та оцінка ефективності прогресивної програми фізичної терапії для пацієнтів після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостьового м'яза є актуальним завданням сучасної фізичної терапії. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям персоналізації реабілітаційного втручання, застосування принципів Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ), а також орієнтації фізичної терапії на відновлення функції, активності, участі та якості життя пацієнтів.

Представлена до розгляду дисертаційна робота ВЕРЕМІЯ Артема Олеговича спрямована на теоретичне та практичне вирішення викладених вище проблем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021 – 2025 рр. за темою 4.2 «Відновлення функціональних можливостей, діяльності та участі осіб різних нозологічних, професійних та вікових груп засобами фізичної терапії» (номер державної реєстрації 0121U107926). Особистий внесок здобувача як співвиконавця теми НДР полягає в науковому обґрунтуванні, розробленні та систематизації алгоритму застосування засобів фізичної терапії в індивідуальній реабілітаційній програмі для пацієнтів після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостьового м'яза, а також у формулюванні практичних рекомендацій щодо їх використання на різних етапах післяопераційного відновлення.

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що:

- уперше науково обґрунтовано, розроблено та апробовано етапну прогресивну програму фізичної терапії для пацієнтів після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостьового м'яза ротаторної манжети плеча, яка інтегрована в індивідуальний реабілітаційний план і побудована з урахуванням біологічних строків загоєння сухожилково-м'язового комплексу, післяопераційних обмежень, ризику повторного пошкодження, ризику післяопераційної ригідності, функціонального стану плечового суглоба та індивідуальних цілей пацієнта;

➤ уперше конкретизовано зміст фізичної терапії відповідно до трьох етапів післяопераційного відновлення: іммобілізаційно-захисного, що включав фазу максимального захисту, фази захищеної мобілізації та помірного захисту; відновного, представленого фазою активної мобілізації; функціонального, що охоплював фази зміцнення, функціонального відновлення та повернення до спортивної або важкої професійної діяльності. Для кожного етапу і фази визначено провідні цілі, строки реалізації, допустимі засоби фізичної терапії, обмеження, критерії прогресії навантаження та умови переходу до складніших рухових і функціональних завдань;

➤ уперше систематизовано комплекс методів оцінювання ефективності фізичної терапії після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостьового м'яза відповідно до доменів Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я, що дозволило поєднати оцінку структурно-функціональних порушень, активності, участі, психоемоційних чинників і пацієнт-орієнтованих характеристик реабілітаційного процесу;

➤ дістали подальшого розвитку наукові уявлення про роль терапевтичного альянсу, зрозумілості цілей реабілітації, залучення пацієнта до прийняття рішень та задоволеності фізичною терапією як чинників, що впливають на ефективність післяопераційного відновлення після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостьового м'яза;

➤ підтверджено ефективність застосування прогресивної, індивідуалізованої та пацієнт-орієнтованої програми фізичної терапії щодо покращення функціонального стану плечового суглоба, зменшення болю та функціональних обмежень верхньої кінцівки, покращення амплітуди руху, підвищення якості терапевтичної взаємодії та задоволеності пацієнтів результатами реабілітаційного процесу.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці та впровадженні прогресивної програми фізичної терапії для пацієнтів після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостьового м'яза ротаторної манжети плеча, що реалізується як складова індивідуального реабілітаційного плану та дозволяє поєднати післяопераційний захист відновленого сухожилка з поступовим відновленням амплітуди руху, м'язової сили, нейро-м'язового контролю та функціональної активності верхньої кінцівки. Її використання спрямоване на зменшення ризику передчасного навантаження на зону хірургічного втручання, профілактику післяопераційної ригідності, болю та стійких функціональних обмежень. Розроблений комплекс оцінювання відповідно до доменів МКФ може бути використаний для моніторингу ефективності фізичної терапії, своєчасної корекції індивідуального

реабілітаційного плану та об'єктивізації змін функціонального стану плечового суглоба, активності, участі й задоволеності пацієнта реабілітаційним процесом.

Основні положення, висновки та результати дослідження впроваджено в освітній процес:

1. кафедри терапії та реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України при викладанні дисциплін «Фізична терапія при травмі, політравмі та захворюваннях опорно-рухового апарату» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності І7 Терапія та реабілітація, спеціалізації І7.1 Фізична терапія й «Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях діяльності ОРА» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 227 Терапія та реабілітація;

2. кафедри терапії та реабілітації Національного університету ім. Юрія Федьковича при викладанні дисципліни «Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях діяльності ОРА» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 227 Терапія та реабілітація;

3. кафедри терапії та реабілітації Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка при викладанні дисципліни «Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях діяльності ОРА» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 227 Терапія та реабілітація.

Результати досліджень апробовано і впроваджено в практику роботи Центру спортивної травматології та відновлювальної медицини Національного університету фізичного виховання і спорту України, м. Київ та медичного центру «ФЕСКО», м. Бровари.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в науковому обґрунтуванні підходів до побудови прогресивної програми фізичної терапії для пацієнтів після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостового м'яза. Отримані результати розширюють теоретичні засади фізичної терапії шляхом уточнення послідовності, змісту та критеріїв прогресування реабілітаційного втручання на різних етапах післяопераційного відновлення. Запропонований підхід поглиблює наукові уявлення про особливості відновлення функції плечового суглоба після хірургічного лікування пошкоджень ротаторної манжети плеча з урахуванням больового синдрому, амплітуди рухів, м'язової сили, функціональної активності, психоемоційного стану пацієнтів та їх участі у повсякденному житті. Теоретично значущим є також використання принципів МКФ як основи для оцінювання стану пацієнта, визначення цілей фізичної терапії та індивідуалізації реабілітаційного процесу. Отримані положення можуть слугувати методологічною основою для подальших наукових досліджень у сфері післяопераційної фізичної терапії пацієнтів ортопедичного профілю,

удосконалення програм відновлення після ушкоджень ротаторної манжети плеча та розвитку персоналізованих реабілітаційних втручань.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими й відповідають поставленій меті та завданням дослідження. Їх достовірність забезпечується теоретичним і методичним обґрунтуванням вихідних положень роботи, застосуванням комплексу взаємодоповнювальних методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням, а також достатнім обсягом клінічного матеріалу.

Отримані результати ґрунтуються на аналізі сучасної науково-методичної літератури, вивченні функціонального стану пацієнтів після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостового м'яза та використанні валідних інструментів оцінювання больового синдрому, амплітуди рухів, функціональних можливостей плечового суглоба, рівня активності, участі та психоемоційного стану пацієнтів. Застосування коректних методів математичної статистики дало змогу кількісно оцінити динаміку досліджуваних показників і підтвердити ефективність запропонованої прогресивної програми фізичної терапії.

Обґрунтованість висновків посилюється узгодженістю отриманих результатів із сучасними науковими уявленнями щодо післяопераційного відновлення пацієнтів ортопедичного профілю, принципів етапності фізичної терапії, поступового прогресування навантаження та індивідуалізації реабілітаційного втручання. Сформульовані в дисертації висновки та практичні рекомендації логічно випливають із результатів проведеного дослідження, мають належне наукове обґрунтування та можуть бути використані у практичній діяльності фахівців з фізичної терапії.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковано в наукових журналах та представлено в матеріалах науково-практичних конференцій різного рівня. В опублікованих наукових працях, виконаних у співавторстві, здобувач брав безпосередню участь в організації та проведенні дослідження, реалізації експериментальної частини роботи, обробці, аналізі й узагальненні отриманих результатів.

Наукові результати дисертації висвітлено у 7 наукових публікаціях: 4 статтях у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, дві з яких проіндексовані у базі даних Scopus (Q4), та 3 публікаціях апробаційного характеру. Зміст опублікованих праць відповідає темі дисертації, її меті, завданням і основним науковим положенням, що виносяться на захист.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження були апробовані на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема на X Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи» (Київ, 2023), Міжнародній науково-практичній конференції «Тенденції, проблеми та виклики сучасної фізіології рухової активності та фізкультурно-спортивної реабілітації» (Черкаси–Київ, 2024), XVII Міжнародній конференції молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2025) та XVIII Міжнародній конференції молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2026).

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист, полягає у виборі напряму дослідження, розробленні концепції та дизайну дослідження. Мету та завдання роботи було сформульовано спільно з науковим керівником. Здобувачем самостійно здійснено аналіз науково-методичної літератури з проблематики фізичної терапії пацієнтів після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостового м'яза, організовано та виконано основні етапи експериментальної частини роботи. Дисертантом розроблено та впроваджено прогресивну програму фізичної терапії, визначено її зміст, послідовність і критерії прогресування реабілітаційного втручання на різних етапах післяопераційного відновлення. Автором здійснено оцінювання функціонального стану пацієнтів, динаміки больового синдрому, амплітуди рухів, м'язової сили, активності, участі та психоемоційного стану, проведено статистичну обробку, аналіз і узагальнення отриманих результатів. Основні наукові положення, що виносяться на захист, отримані за безпосередньої участі здобувача.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура роботи та стиль викладу відповідають чинним вимогам МОН України до оформлення дисертацій за освітньо-науковим рівнем доктора філософії. Побудова роботи є логічною, послідовною та внутрішньо узгодженою.

Наукова термінологія використана коректно та адекватно проблематиці дослідження. Матеріали дисертації подано з дотриманням наукового стилю, із належним обґрунтуванням теоретичних положень, описом методів дослідження, результатів оцінювання функціонального стану пацієнтів та ефективності прогресивної програми фізичної терапії. Цифровий матеріал систематизовано, структуровано та представлено у вигляді таблиць і рисунків, що забезпечує наочність і полегшує сприйняття отриманих результатів.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота ВЕРЕМІЯ Артема Олеговича «Фізична терапія після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостового

м'яза» є завершеним науковим дослідженням і за своїм змістом повністю відповідає спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Представлені в роботі наукові положення, методологія дослідження, отримані результати та розроблена прогресивна програма фізичної терапії безпосередньо спрямовані на розвиток теорії та практики фізичної терапії пацієнтів ортопедичного профілю після хірургічного лікування ушкоджень структур плечового суглоба. Зміст дисертації відповідає предметній сфері спеціальності, оскільки охоплює питання оцінювання функціонального стану пацієнтів, планування, реалізації та визначення ефективності реабілітаційного втручання засобами фізичної терапії.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію ВЕРЕМІЯ Артема Олеговича «Фізична терапія після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостьового м'яза» та наукові публікації за темою дослідження, визначивши особистий внесок здобувача у всіх зарахованих за темою дисертації наукових працях, опублікованих у співавторстві, а також за результатами публічної презентації наукових результатів і їх обговорення, вважаємо, що дисертаційна робота є актуальною, виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто та є завершеною науковою працею.

У процесі виконання дослідження застосовано сучасні клініко-функціональні, соціологічні та математико-статистичні методи, що забезпечило належний рівень обґрунтованості та достовірності отриманих результатів. Дисертаційна робота має прикладну спрямованість і водночас розвиває теоретичні положення фізичної терапії пацієнтів ортопедичного профілю після хірургічного лікування пошкоджень структур плечового суглоба. Отримані результати дали змогу обґрунтувати зміст, послідовність і критерії прогресування реабілітаційного втручання з урахуванням больового синдрому, амплітуди рухів, м'язової сили, функціонального стану плечового суглоба, активності, участі та психоемоційного стану пацієнтів. Робота має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати, а також нове розв'язання актуального наукового завдання щодо наукового обґрунтування, розроблення та оцінки ефективності прогресивної програми фізичної терапії для пацієнтів після хірургічного лікування пошкоджень сухожилка надостьового м'яза з метою покращення функціонального стану, активності та участі пацієнтів у повсякденному житті.

Проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення принципів академічної доброчесності.

Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), та рекомендується

до захисту з метою присудження ВЕРЕМІЮ Артему Олеговичу ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Комісія рекомендує вченій раді Національного університету фізичного виховання і спорту України утворити разову спеціалізовану вчену раду для розгляду дисертації та проведення її публічного захисту у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Руслан СЕРГІЄНКО, доктор медичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри терапії та реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Ірина ЖАРОВА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри терапії та реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Олександра КАЛІНКІНА, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри терапії та реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Наталія БОРЗИХ, доктор медичних наук, професор, завідувач відділу реабілітації Державної установи «Національний інститут травматології та ортопедії Національної академії медичних наук України»;

опонент: Ольга АНДРІЙЧУК, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри фізичної терапії та ерготерапії Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Висновок підготувала комісія у складі:

д.мед.н., професор

д.фіз.вих., професор

к.фіз.вих., доцент

Голова засідання,

д.фіз.вих., професор

Руслан СЕРГІЄНКО

Ірина ЖАРОВА

Олександра КАЛІНКІНА

Олексій НІКАНОРОВ

Підписи Руслана СЕРГІЄНКА, Ірини ЖАРОВОЇ, Олександри КАЛІНКІНОЇ, Олексія НІКАНОРОВА засвідчую

